

Virksomheder kan ikke vente: Global uro kræver nye transport- og produktionskæder

Børsen den 19 mars 2024

Geopolitiske omvæltninger i Europa og Asien medfører, at de globale transport- og produktionskæder bør revurderes. Disse ændringer tvinger danske virksomheder til at genoverveje deres internationale forretningsstrategier, hvilket ultimativt vil påvirke Danmarks konkurrenceevne.

Perioden fra 1970 til 2014 fremstod som en tid, hvor verden syntes at være uden grænser. Man kunne bestille varer fra hele verden, og kapital kunne investeres på tværs af kontinenter uden hindringer.

Denne grænseløse æra fik en brat ende med verdenskrigene. Men udviklingen tog igen en ny drejning i begyndelsen af 1970'erne, og ved tiden for finanskrisen i 2008 kunne virksomheder og forbrugere igen nyde næsten ubegrænset adgang til varer og kapital fra hele verden.

I denne verden lå grundlaget for den globale transport- og produktionskæde som forretningsmodel. Ved indgangen til 2024 er det klart, at globaliseringen er under forandring på grund af den geopolitiske spænding.

Erfaringer med tidsforbrug og produktionsforstyrrelser betyder, at grundlaget for den globale transport- og produktionskæde er svækket, og incitamentet til at revurdere kædens udformning er derfor steget.

Da globaliseringen blev rullet tilbage ved afslutningen af Anden Verdenskrig, var der 74 nationer. I dag er der over 220 nationer. Man kan let forestille sig de problemer med globale transport- og produktionskæder, der opstår, hvis globaliseringen igen rulles tilbage til udgangspunktet.

På trods af krig og uro rundt om i verden er tonen i den offentlige debat overraskende positiv, og verdens børsmarkeder synes at antage, at forstyrrelserne i globale transport- og produktionskæder kun er midlertidige.

Dette står i kontrast til en stor stigning i antallet af handels- og investeringsrestriktioner, som er tidoblet fra 2010 til 2022, især efter 2017, ifølge Det internationale pengefond (IMF).

Den økonomiske historie viser, at teknologiske skift og finansielle kriser ofte følges ad, hvilket yderligere forlænger usikkerheden om fremtidens dominerende teknologier og dermed virksomhedernes investeringer.

Virksomheder, der stadig støtter sig til globale transport- og produktionskæder som forretningsmodel, står nu over for et valg mellem fem strategier, som diskuteres i det nyligt udgivne kapitel i "Handbook of International Business Policy":

1. Laissez-faire – fortsæt som før.

2. Hjemtagning – flyt investeringerne hjem eller tættere på hjemlandet.
3. Diversificering – spreder produktionen geografisk for at mindske sårbarheden.
4. Regionalisering – koncentrerer investeringerne i specifikke regioner for at øge effektiviteten.
5. Replikering – bruger digitalisering og avanceret teknologi som 3D-printning til at kopiere produktionen tæt på forskellige markeder.

Med den nuværende geopolitiske uro er det næsten forsømmeligt, hvis virksomhedsledelser og bestyrelser ikke allerede har taget hensyn til omstruktureringen af deres transport- og produktionskæder.

Det er afgørende, at regeringen følger op og forbereder sig på de ændringer i det globale produktionsmønster, der vil finde sted de kommende år. Sådanne ændringer kan betyde, at offentlige indkøb stiller større krav til leveringssikkerhed i en krisesituation.

Tilsvarende kan udenlandskejede virksomheder, der betjener Danmark, favorisere deres hjemmemarked i en krisesituation, som vi delvist oplevede under coronakrisen.

Hvad betyder det for Danmark, hvis udenlandske arbejdsgivere trækker sig ud i henhold til en af de ovennævnte strategier? Hvordan vil danske virksomheder, der vælger at hjemtage deres produktion, fungere som en modvægt?

Og hvilken indvirkning vil forskellige scenarier have på arbejdsmarkedet, skattegrundlaget og forsyningen af produkter og kompetencer?

Regeringen skal være proaktiv i sin analyse af virksomhedernes nye produktionsmønstre for at sikre, at det danske samfund forbliver modstandsdygtigt og attraktivt som produktionssted i en tid med stor geopolitisk uro.

Lars Oxelheim

Trond Randøy